

Agroresursu un
ekonomikas
institūts

Augļu un dārzeņu nozares ražotāju organizāciju ilgtspējas, ražošanas efektivitātes un tirgus varas stiprināšanas (2013.-2018. gads) izpēte

Lauku attīstības novērtēšanas daļa (LAND)

Projekta vad. *Mg.ing.* E.Benga

Pētnieki: *Dr.oec.* I.Biukšāne un *Dr.oec.* A.Vēveris

6/21/2021

Pētījuma mērķis un uzdevumi

2

Pētījuma mērķis – izvērtēt, kā tiek sasniegti nacionālie stratēģiskie mērķi augļu un dārzeņu ražošanas sektora ilgtspējīgai attīstībai. Tas ietver izpēti par augļu un dārzeņu ražotāju tirgus varas stiprināšanu kopējā pārtikas piegādes ķēdē, sinerģijas uzlabošanu vērtības ķēdē un ražotāju konkurētspējas celšanu.

Izvirzītie uzdevumi:

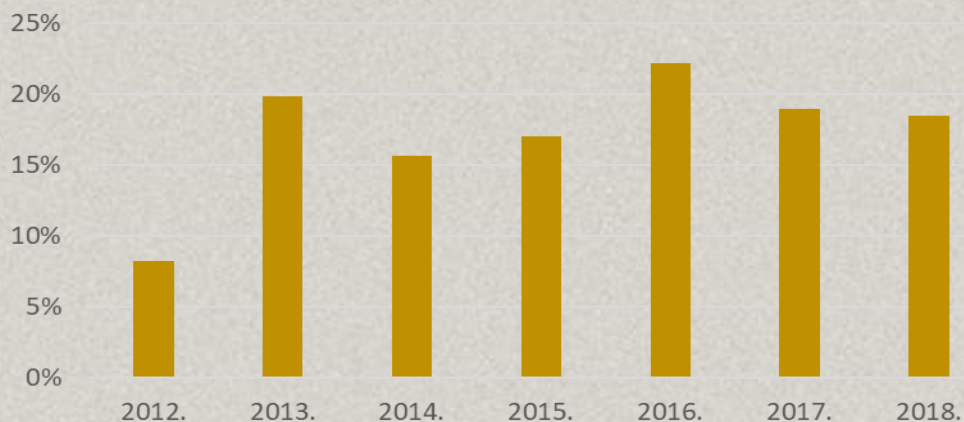
- 1) Izpētīt RO darbības programmu efektivitāti un lietderīgumu *atbilstoši stratēģijā noteiktajiem mērķiem, mērķa rādītājiem un pasākumiem.*
- 2) Izpētīt RO īstenoto darbības programmu finansiālo resursu izmantojamības pakāpi un to nozīmību *ražošanas plānošanā, piedāvājuma koncentrēšanā un kopīgai biedru saražotās produkcijas laišanai tirgū, ražošanas izmaksu optimizēšanā, ilgtspējīgu ražošanas metožu pētīšanā, videi nekaitīgu audzēšanas paņēmienu veicināšanā.*
- 3) Novērtēt progresu, kas panākts stratēģijas mērķu sasniegšanā.
- 4) Identificēt galvenos problēmjaucējumus un sagatavot rekomendācijas ražotāju tirgus varas stiprināšanai augļu un dārzeņu nozarē.
- 5) Izpētīt katras RO individuālo darbības programmu atbilstību stratēģijā “Ilgtspējīgām augļu un dārzeņu RO darbības programmām Latvijā” noteiktajiem mērķiem, pamatojoties uz iznākuma rādītājiem.
- 6) Izpētīt katras RO īstenoto darbības programmu ieguldījumu vides saglabāšanas un aizsardzības pasākumos, ņemot vērā pieejamos datus.

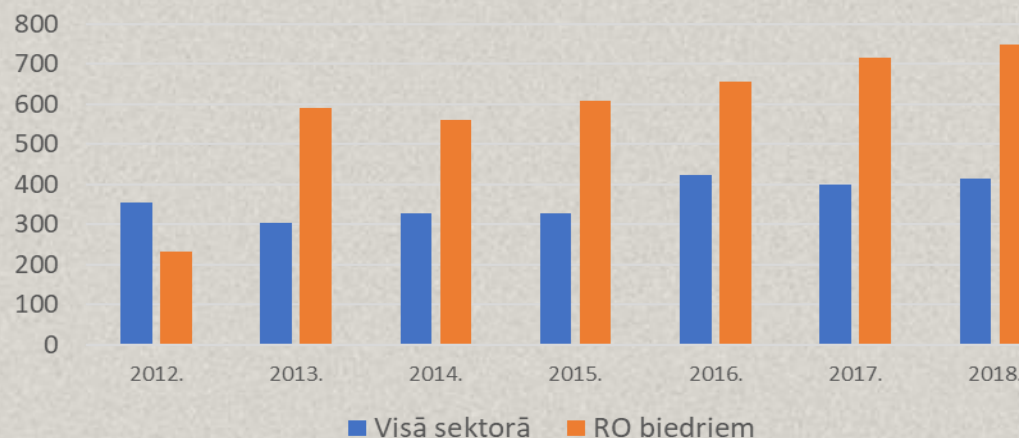
Vispārējā situācija augļu un dārzeņu RO

3

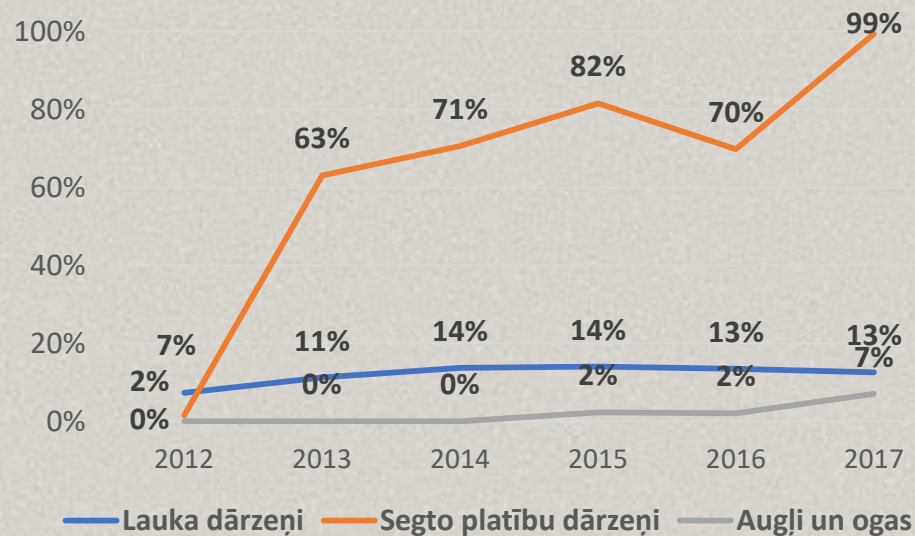
RO īpatsvars pārdoto un pārstrādāto
produktu apjomā (tonnas)

Pārdoto augļu un dārzeņu vidējās cenas RO un
visā I/s (EUR/t)

RO biedru īpatsvars dārzeņu un augļu kopējās
platībās Latvijā 2012.-2017. gadā

Augļu un dārzeņu RO darbības programmu (DP) un Stratēģiju darbības laika grafiks

4

Augļu un dārzeņu RO nosaukums	RO izveides gads	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
KS “Mūsmāju dārzeņi”	2012.		1.DP			2.DP			3.DP					
KS “Baltijas dārzeņi”	2013.		1.DP					2.DP						
LPKS “Baltijas ogu kompānija”	2015.						1.DP		2.DP					
LPKS “Zelta ābele”	2017.									1.DP				
LPKS “Augļu nams”	2017.									1.DP				
		Stratēģija 2011-2017							Stratēģija 2017-2023					

DP pasākumi Latvijas augļu un dārzeņu nozares konkurētspējas un attīstības veicināšanai

5

Darbības programmas pasākums	Maksimālais attiecināmo izmaksu apmērs (%)		RO īstenotie pasākumi							Pasākuma veids	Risināmā problēma augļu un dārzeņu nozarē (SVID vājās puses)
	Esošais	Vēlamais	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.		
Ražošanas plānošana	70	70	1-D	2-D	2-D	2-D 1-A	2-D 1-A	2-D 3-A	2-D 3-A	IP	1. Sadrumstalota saimniecību struktūra. 2. Zema gala produkta vērtība. Ienākumu samazināšanās.
Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana	70	70	1-D	2-D	2-D	2-D 1-A	2-D 1-A	2-D 3-A	2-D 3-A	IP	3. Ražošanas izmaksu palielināšanās. 4. Segto platību samazināšanās.
Attiecināmo produktu tirdzniecības uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana	70	70	1-D	2-D	2-D	2-D 1-A	1-D 1-A	2-D 2-A	1-D 1-A	IP	5. Nepietiekami efektīva kooperatīvu darbība. 6. Nepietiekama finanšu pieejamība.
Pētniecība un eksperimentālā ražošana	30	>30								IP	7. Reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu trūkums. 8. Profesionālās izglītības trūkums dārzkopības jomā. Pētījumu trūkums.
Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības	30	>30	1-D	2-D	1-D	1-D	1-D	1-D		IP	9. Kvalificētu pētnieku trūkums dārzenkopībā un mehanizācijā. 10. Speciālistu trūkums augu aizsardzībā un agroķīmijā. Zinātnieku trūkums darbam ar modernajām biotehnoloģijas metodēm selekcijā, augu genoma izpētē, darbā ar patogēniem, u.c.
Križu novēršana un pārvarēšana	30	>30								IP	11. Nepietiekamas uzņēmumu vadītāju un darbinieku profesionālās zināšanas (inovāciju trūkums). 12. Mārketinga trūkums.
Vides aizsardzības pasākumi	30	>30		2-D	2-D	1-D	2-D	2-D 2-A	1-D 1-A	OP	13. Nevienmērīgs vietējās produkcijas patēriņš ražošanas sezonālītātes dēļ. 14. Neefektīva resursu un ražošanas atlikumu apsaimniekošana.
Administrēšanas izmaksas	2	>2		2-D	2-D	2-D 1-A	2-D 1-A	2-D 3-A	1-D 3-A	IP	15. Daudzgadīgo stādījumu pakļaušana agroklimatiskajiem riskiem. 16. Nepietiekams interneta un mobilo telefonu sakaru pārklājums valstī, kas rada grūtības ieviest precīzas tehnoloģijas.

Piezīme: D - dārzeņu RO skaits, A - augļu RO skaits, IP – izvēles pasākums, OP – obligāts pasākums.

DP pasākumi TKO mērķu sasniegšanai

6

TKO mērķi RO		Darbības programmas pasākumi						
Vispārīgie mērķi	Konkrētie mērķi	Ražošanas plānošana	Attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošana	Attiecināmo produktu tirdzniecība uzlabošana, komercvērtības paaugstināšana un noieta veicināšana	Pētniecība un eksperimentālā ražošana	Apmācība un paraugprakses apmaiņas darbības	Križu novēršana un pārvarēšana	Vides aizsardzības pasākumi
Konkurētspējas uzlabošana	Piedāvājuma koncentrācijas veicināšana Biedru saražotās produkcijas tirgū laišanas veicināšana Produkcijas pielāgošana pieprasījumam kvalitātes un kvantitātes ziņā	x	x	x	x	x	x	x
RO biedra statusa pievilcības palielināšana	Produktu komerciālās vērtības paaugstināšana Zināšanu veicināšana un cilvēkpotenciāla paaugstināšana	x	x	x	x	x	x	x
Vides saglabāšana un aizsardzība a) ūdens kvalitāte; b) ūdens resursu ilgtspējīga izmantošana; c) klimata pārmaiņu mazināšana.	Augsnes aizsardzības veicināšana Ūdens kvalitātes saglabāšanas un uzlabošanas veicināšana Ūdens resursu ilgtspējīgas izmantošanas veicināšana Dzīvotņu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības un ainavas saglabāšanas veicināšana Klimata pārmaiņu mazināšanas veicināšana Saražoto atkritumu apjoma samazināšana							x

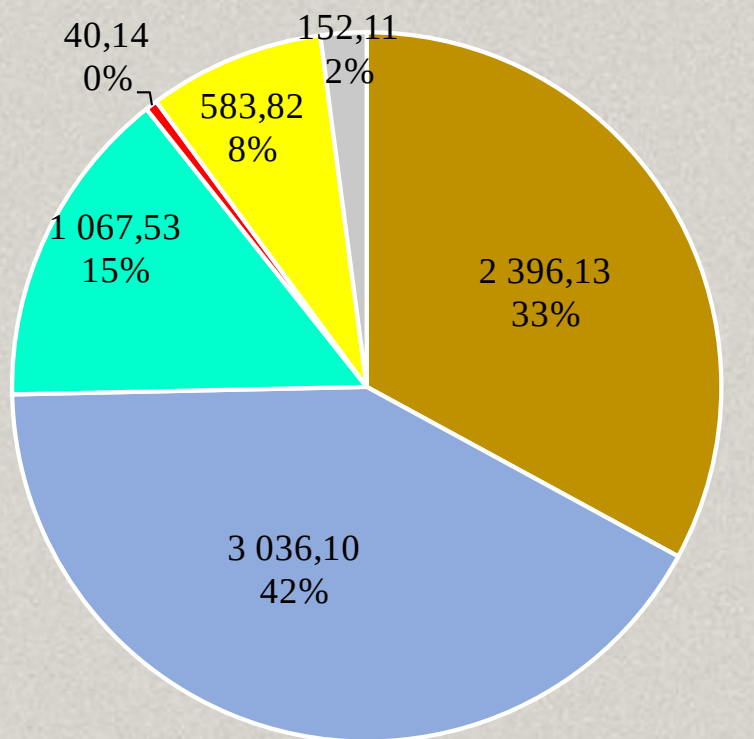

DP pasākumu izdevumu struktūra

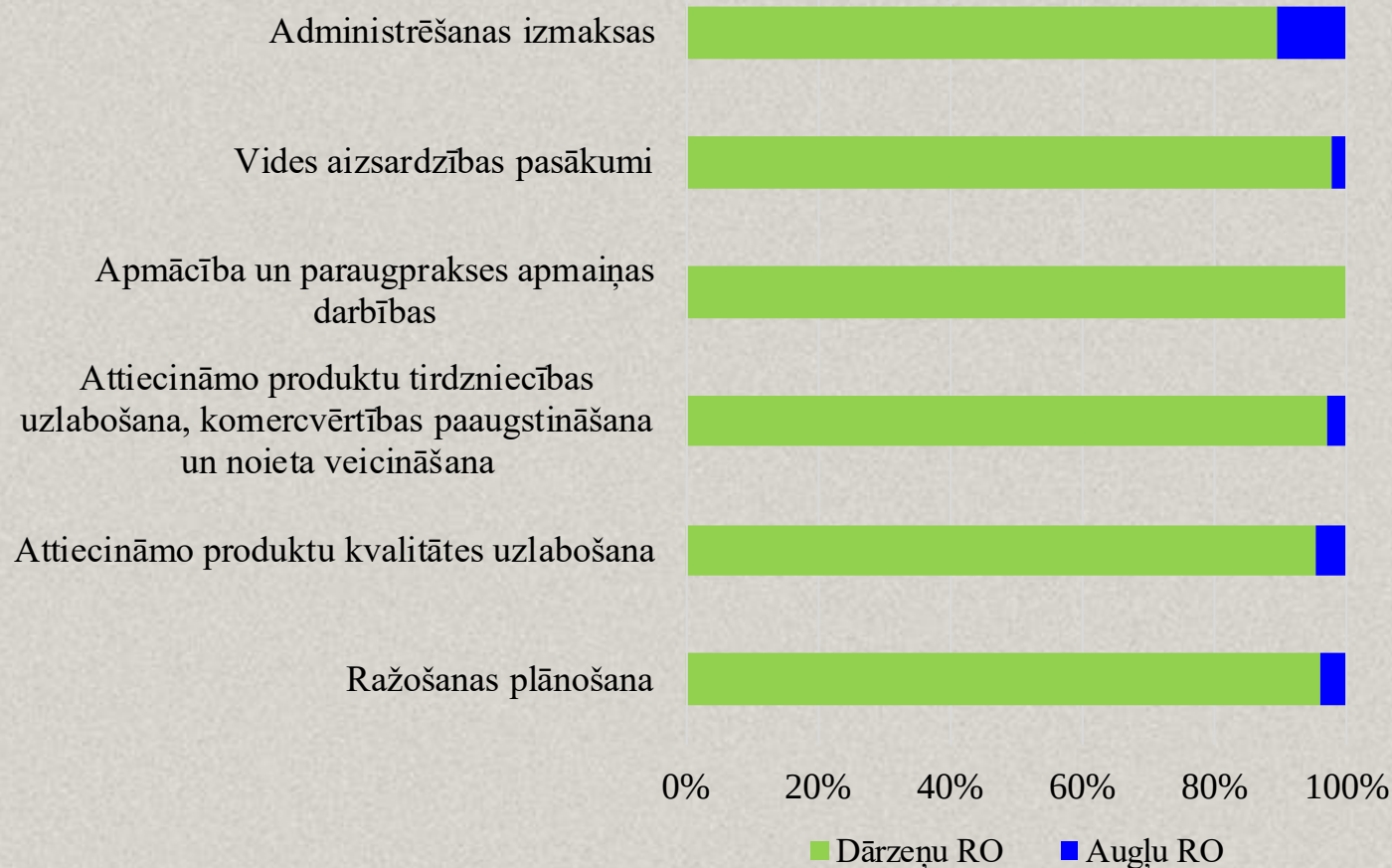
2012.-2018. gadā

(tūkst EUR, %)

7

- Ražošanas plānošana
- Produktu kvalitāte
- Produktu tirdzniecība, komercvērtība un noieta
- Apmācība un paraugprakse
- Vides aizsardzība
- Administrēšanas izmaksas

■ Dārzu RO ■ Augļu RO

Novērtēšanas rādītāji

Vispārīgie mērķi	Konkrētie mērķi	Pasākums	Rādītāji	
			Koprezultātu rādītāji	Ietekmes rādītāji
Konkurētspējas uzlabošana Ražotāju organizācijas biedra statusa pievilcības palielināšana	Piedāvājuma koncentrācijas veicināšana	Darbības, kuru mērķis ir ražošanas plānošana	Pārdotās produkcijas kopējā apjoma izmaiņas (tonnās) Pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņas (EUR/kg)	Aplēstās izmaiņas pārdotās produkcijas kopējā vērtībā (EUR)
	Biedru saražotās produkcijas tirgū laišanas veicināšana	Darbības, kuru mērķis ir produktu kvalitātes paaugstināšana vai saglabāšana	Konkrētas kvalitātes shēmas prasību atbilstošas pārdotās produkcijas apjoma izmaiņas (tonnās) Pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņas (EUR/kg)	Izmaiņas to augļu un dārzeņu ražotāju kopskaitā, kuri ir attiecīgās ražotāju organizācijas (RO) / ražotāju organizāciju apvienības (ROA) aktīvi biedri (skaits)
	Produkcijas pielāgošana pieprasījumam kvalitātes un kvantitātes ziņā	Darbības, kuru mērķis ir tirdzniecības uzlabošana	Pārdotās produkcijas kopējā apjoma izmaiņas (tonnās) Pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņas (EUR/kg)	Izmaiņas kopējā platībā, kuru attiecīgās RO/ROA biedri izmanto augļu un dārzeņu ražošanai (ha)
	Produktu komerciālās vērtības paaugstināšana	Pētniecība un eksperimentālā ražošana	rādītāji nav norādīti	
	Zināšanu veicināšana un cilvēkpotenciāla paaugstināšana	Mācību darbības un darbības, kuru mērķis ir apmainīties ar informāciju par paraugpraksi (izņemot tās, kas saistītas ar krīžu novēršanu un pārvarēšanu), un darbības, kuru mērķis ir veicināt konsultāciju pakalpojumu un tehniskās palīdzības pieejamību	To cilvēku skaits, kuri pabeiguši pilnu mācību pasākumu/programmu To saimniecību skaits, kas izmanto konsultāciju pakalpojumus	
		Krīžu novēršanas un pārvarēšanas pasākumi	Kopējais produkcijas apjoms, uz kuru attiecas apjoma pārvaldība (tonnās) To cilvēku skaits, kuri pabeiguši pilnu mācību pasākumu/programmu Aplēstās izmaiņas pārdotās produkcijas apjomā attiecībā uz produktiem, kuriem izmantoti veicināšanas / komunikācijas pasākumi (tonnās) Izveidotā kopējā fonda kopējā vērtība (EUR) Kopējā platība, kurā veikta augļu dārzeņu vēlētieja apstādīšana (ha) No tirgus izņemtās produkcijas kopējais apjoms (tonnās) Kopējā platība, kurā raža novākta priekšlaicīgi vai nav novākta (ha) Kopējā apdrošinātā riska vērtība (EUR)	
		Citas darbības	Pārdotās produkcijas kopējā apjoma izmaiņas (tonnās) Pārdotās produkcijas vienības vērtības izmaiņas (EUR/kg)	
Vides saglabāšana un aizsardzība: a) Ūdens kvalitāte b) Ūdens resursu ilgtspējīga izmantošana c) Klimata pārmaiņu mazināšana	Augsnes aizsardzības veicināšana	Vidiskas darbības	Aplēstās izmaiņas ikgadējā minerālmēslu patēriņā uz hektāru pa mēslojuma veidiem (N un P2O3) (tonnas/ha) Aplēstās izmaiņas ikgadējā ūdens patēriņā uz hektāru (m3/ha)	a) Ūdens kvalitāte: Aplēstās izmaiņas kopējā minerālmēslu patēriņā pa mēslojuma veidiem (N un P2O3) (tonnās)
	Ūdens kvalitātes saglabāšanas un uzlabošanas veicināšana			
	Ūdens resursu ilgtspējīgas izmantošanas veicināšana		Aplēstās izmaiņas ikgadējā enerģijas patēriņā pa enerģijas avotu vai kurināmā veidiem (litri/m3/kWh uz tonnu pārdotās produkcijas)	b) Ūdens resursu ilgtspējīga izmantošana: Aplēstās izmaiņas kopējā ūdens patēriņā (m3)
	Dzīvotņu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības un ainavas saglabāšanas veicināšana		Aplēstās izmaiņas ikgadējā radīto atkritumu apjomā (tonnās)	c) Klimata pārmaiņu mazināšana: Aplēstās izmaiņas kopējā enerģijas patēriņā pa enerģijas avotu vai kurināmā veidiem (litri/m3/kWh)
	Klimata pārmaiņu mazināšanas veicināšana			
	Saražoto atkritumu apjoma samazināšana			

TKO konkrēto mērķu sasniegšanas rezultāti

9

TKO konkrētais mērķis	Rādītājs	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
- Biedru produkcijas laišanas tirgū veicināšana	RO pārdoto produktu kopējais apjoms (tūkst. tonnas)	12,61	29,05	28,95	32,18	31,04	29,86	27,02	↑
	Dārzeņu RO	12,61	29,05	28,95	31,97	30,83	28,13	24,72	↑
- Piedāvājuma koncentrācijas veicināšana	Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	0,21	0,21	1,74	2,30	↑
- Nodrošināt, ka produkcija tiek pielāgota pieprasījumam kvalitātes un kvantitātes ziņā	RO īpašās “kvalitātes shēmas” prasībām atbilstošas pārdotās produkcijas apjoms (tonnas)	-	8 000	17 352	6 219	4 041	4 134	n.d.	↓
	Dārzeņu RO	-	8 000	17 352	6 144	3 979	4 077	n.d.	↓
	Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	75	62	57	n.d.	↓
- Produktu komerciālās vērtības palielināšana	RO pārdotās produkcijas vienības vērtība (EUR/kg)	0,23	0,59	0,56	0,61	0,66	0,71	0,75	↑
	Dārzeņu RO	0,23	0,59	0,56	0,59	0,64	0,71	0,77	↑
- Ražotāju cenu stabilizācija	Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	3,26	3,00	0,76	0,58	↓
- Ražošanas izmaksu optimizācija	Aplēstā ietekme uz RO ražošanas izmaksām (EUR/kg)	0,24	0,16	0,14	1,34	1,34	n.d.	n.d.	↓
	Dārzeņu RO	0,24	0,16	0,14	0,05	0,03	n.d.	n.d.	↑
	Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	2,64	2,64	n.d.	n.d.	↔
	RO ražošanas izmaksas pret pārdotās produkcijas vērtību (koeficients)	0,96	1,00	1,04	1,04	1,02	1,01	1,03	↓
	Dārzeņu RO	0,96	1,00	1,04	1,04	1,01	0,99	1,02	↓
	Augļu RO	n.a.	n.a.	1,15	1,20	1,17	1,21	1,20	↓

TKO vispārīgā mērķa «Konkurētspējas uzlabošana» sasniegšanas rezultāti

Pārdoto produktu kopējā vērtība (milj. EUR)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	2,93	17,14	16,25	18,95	19,78	20,02	18,92
KS "Mūsmāju dārzeni"	2,93	3,00	2,67	3,35	3,21	3,03	3,05
KS "Baltijas dārzeni"	n.a.	14,14	13,58	15,60	16,57	16,99	15,87
Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	0,69	0,64	1,33	1,34
LPKS "Baltijas ogu kompānija"	n.a.	n.a.	n.a.	0,69	0,64	0,65	0,54
LPKS "Zelta ābele"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,50	0,58
LPKS "Augļu nams"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,18	0,22
Kopā	2,93	17,14	16,25	19,64	20,42	21,35	20,26

TKO vispārīgā mērķa «RO biedra statusa pievilcības palielināšana» sasniegšanas rezultāti

11

RO biedru skaits

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
Dārzeņu RO	11	25	25	27	28	27	27	↑
KS "Mūsmāju dārzeni"	11	10	10	10	11	11	11	↔
KS "Baltijas dārzeni"	n.a.	15	15	17	17	16	16	↑
Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	6	6	27	27	↑
LPKS "Baltijas ogu kompānija"	n.a.	n.a.	n.a.	6	6	7	7	↑
LPKS "Zelta ābele"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	9	9	↔
LPKS "Augļu nams"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	11	11	↔
Kopā	11	25	25	33	34	54	54	↑

Audzēšanai izmantotā platība (ha)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	
Dārzeņu RO	595	996	1 168	1 186	1 129	1 055	1 059	↑
KS "Mūsmāju dārzeni"	595	594	643	643	567	585	541	↓
KS "Baltijas dārzeni"	n.a.	402	525	543	562	470	518	↑
Augļu RO	n.a.	n.a.	n.a.	159	154	558	576	↑
LPKS "Baltijas ogu kompānija"	n.a.	n.a.	n.a.	159	154	152	169	↑
LPKS "Zelta ābele"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	284	298	↑
LPKS "Augļu nams"	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	122	110	↓
Kopā	595	996	1 168	1 344	1 283	1 612	1 635	↑

TKO vispārīgā mērķa «Vides saglabāšana un aizsardzība» sasniegšanas rezultāti

12

Kopējais ūdens patēriņš (m³)

RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	900	31 640	24 438	23 237	23 237	-	n.d.
KS "Mūsmāju dārzeni"	900	600	1 200	-	-	-	n.d.
KS "Baltijas dārzeni"	n.a.	31 040	23 238	23 237	23 237	-	n.d.

Ūdens patēriņš uz ha (m³/ha) (LV rezultāta rādītājs)

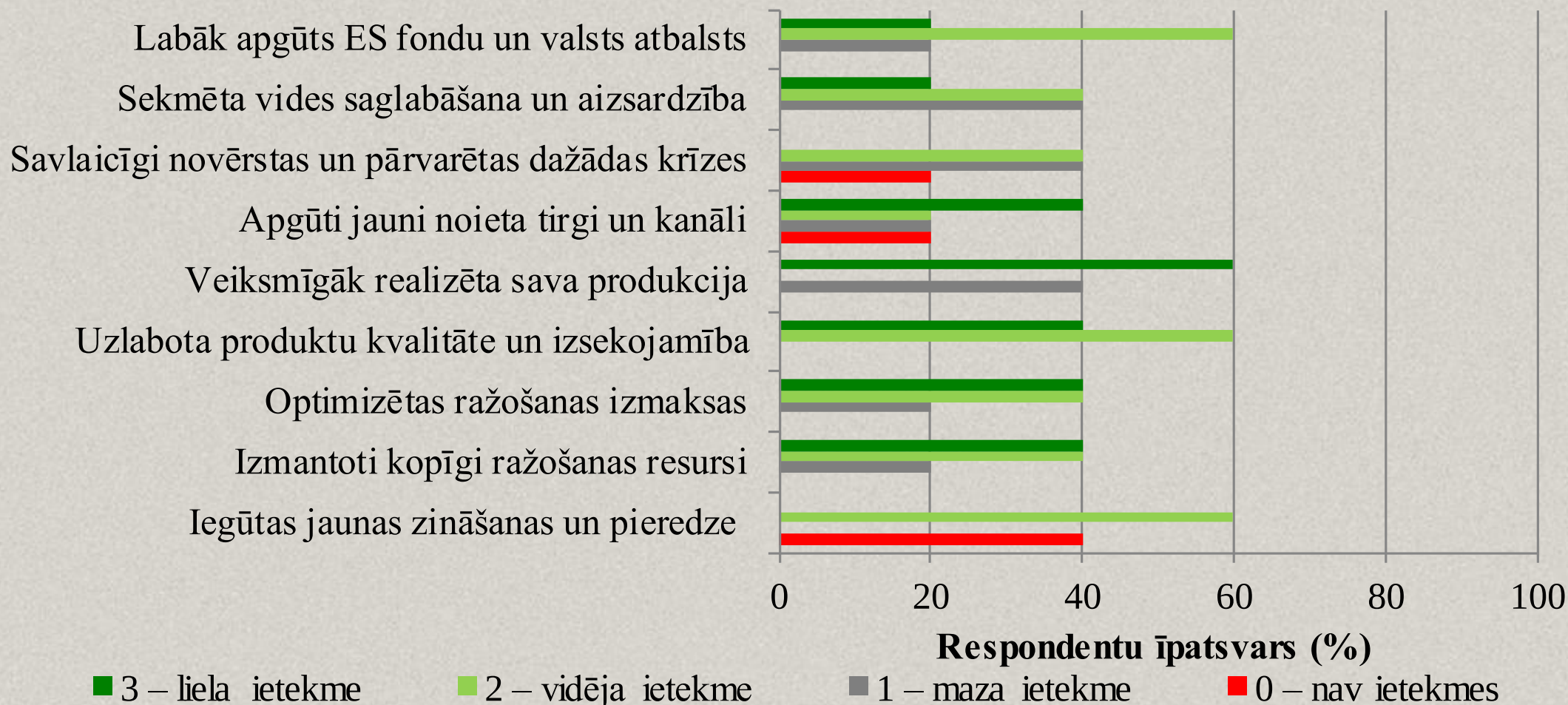
RO veids un nosaukums	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Dārzeņu RO	900	3 849	3 033	2 433	2 433	-	n.d.
KS "Mūsmāju dārzeni"	900	600	600	-	-	-	n.d.
KS "Baltijas dārzeni"	n.a.	3 249	2 433	2 433	2 433	-	n.d.

Ieguvumi no īstenotajiem DP pasākumiem

(RO pārstāvju aptauja, īpatsvars, %)

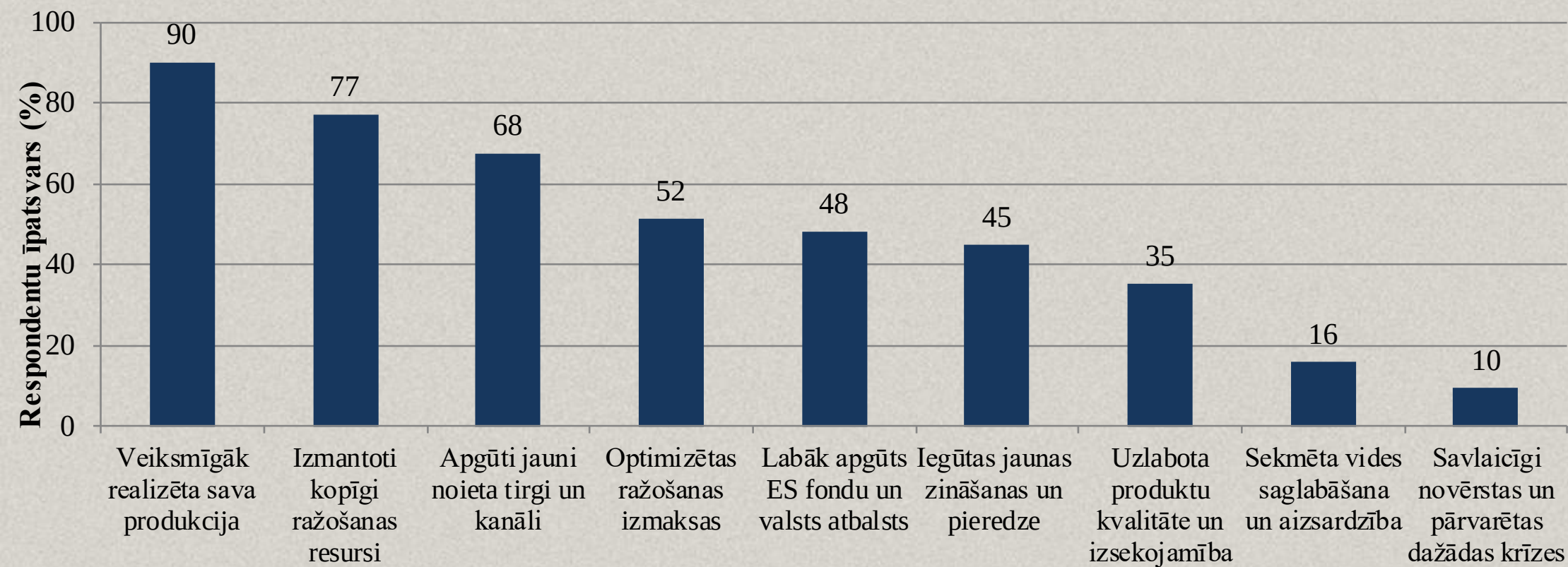
13

Ieguvumi no īstenotajiem DP pasākumiem (RO biedru aptauja, īpatsvars, %)

14

IETEIKUMI

Stratēģijai

15

Strādājot pie Stratēģijas izstrādes nākošajam plānošanas periodam būtu vēlams:

- *norādīt ar kādiem darbības programmu pasākumiem būtu sasniedzami* stratēģiskie attīstības virzieni;
- raugoties no plānošanas un novērtēšanas aspekta, stratēģiskie *virzieni būtu nosakāmi daudz konkrētāki*, vienlaikus tajos neminot ļoti līdzīgus vai pretrunīgus mērķus;
- stratēģijā iekļautie darbības programmas pasākumiem norādītie lauksaimniecības produktu TKO vispārīgie un konkrētie *mērķi būtu precizējami* atbilstoši ES noteiktajam regulējumam (Regulā [Nr. 2017/892](#) definētajiem mērķiem);
- stratēģisko attīstības virzienu un lauksaimniecības TKO mērķu sasniegšanas pakāpes novērtēšanai būtu *jāparedz attiecīgi rādītāji un sasniedzamās vērtības* atbilstošajā plānošanas periodā;
- vēlams *pārdomāt* Latvijas augļu un dārzeņu nozares *SVID analīzi* (īpaši vājās puses un draudus), no kuras vadoties tiek definētas nozares vajadzības un iespējas;
- *saskaņot* Stratēģijas *plānošanas periodu ar* augļu un dārzeņu RO darbības programmu *īstenošanas laiku*;
- izstrādājot Stratēģiju *jāpievērš uzmanība saskaņotībai un papildinātībai ar citiem atbalsta instrumentiem*, it īpaši LAP.

IETEIKUMI ZM

TKO mērķu sekmēšanai, nozares un RO attīstībai

16

Lauksaimniecības produktu TKO mērķu labākai pārvaldībai, Latvijas augļu un dārzeņu nozares konkurētspējas sekmēšanai un RO attīstības veicināšanai būtu vēlams:

➤ ES līmenī *rosināt palielināt maksimālo attiecināmo izmaksu apmēru* tiem pasākumiem, kas saistīti ar pētniecību un eksperimentālo ražošanu, apmācībām un paraugprakses apmaiņu, krīžu novēršanu un pārvarēšanu, vides aizsardzību un RO administrēšanu, tādējādi sekmējot inovāciju rašanos, zināšanu pārnesi un ieviešanu ražošanā, mazinot uzņēmējdarbības riskus, kā arī veicinot vides ilgtspēju un nodrošinot RO stabilu darbību veikšanu;

➤ noteikt *labvēlīgākus atbalsta aprēķināšanas nosacījumus mazajām un no jauna izveidotām augļu un dārzeņu RO*, nosakot lielāku likmi par pašreizējo 4,1% no RO pārdotās produkcijas apjoma. Tādējādi tiktu radīta iespēja jaunizveidotajām RO būtiskāk stiprināt savu biedru konkurētspēju, piesaistīt mazos ražotājus, kas arī vairotu RO pievilcību;

➤ *precizēt MK noteikumus* [Nr. 621](#), tajos norādot, ar kuriem augļu un dārzeņu RO darbības programmu pasākumiem ir iespējams īstenot Regulas [Nr. 1308/2013](#) 152. panta 1. punkta c) apakšpunktā un 33. panta 1. un 3. punktā minētos mērķus;

➤ sadarbībā ar ZM padotībā un/vai pārraudzībā esošajām institūcijām *rīkot informatīvus semi/vebinārus par RO atbalsta iespējām un vispārējo situāciju Latvijas augļu un dārzeņu nozarē*, tādējādi sekmējot aktuālās informācijas apriti un sadarbības veidošanos nozares dalībnieku starpā;

➤ vēlams *izveidot un regulāri uzturēt datubāzi par augļu un ražotāju RO un tās biedru saimnieciskās darbības un finanšu rezultātiem*, turpinot uzkrāt vienus un tos pašus datus (ar iespēju papildināt) tādējādi pilnveidojot darba procesu pie Latvijas augļu un dārzeņu nozares politikas plānošanas un īstenošanas novērtēšanas.

IETEIKUMI RO

TKO mērķu sekmēšanai, nozares un RO attīstībai

Lauksaimniecības produktu TKO mērķu labākai pārvaldībai, Latvijas augļu un dārzeņu nozares konkurētspējas sekmēšanai un RO attīstības veicināšanai būtu vēlams:

- *augļu un dārzeņu RO nodrošināt apstākļus (vietu, aprīkojumu, u.tml.), lai to biedri varētu vairāk kooperēties un vienoties kopīgu mērķu pilnīgākā sasniegšanā*, vienlaikus sniedzot visaptverošu informāciju par RO sasniegtajiem darbības rezultātiem, turpmākajiem nākotnes plāniem un biedru iespējām;
- *atbalstu* vairāk būtu jāvērs uz *mārketinga aktivitāšu veikšanu*, ar kuru palīdzību varētu sekmēt labāku produkcijas realizāciju, jaunu noieta tirgu un kanālu apgūšanu. Tas mazinātu tādas SVID analīzē norādītās vājās puses kā: ražošanas izmaksu palielināšanās, ienākumu samazināšanās, u.c.;
- *atbalsts* būtu jāparedz arī *pētniecībai un eksperimentālai ražošanai*, kā arī nozīmīgām *biedru apmācībām un paraugprakses apmaiņai*, lai sekmētu inovāciju rašanos un konkurētspējas uzlabošanos.

Paldies par uzmanību!

www.arei.lv

elita.benga@arei.lv

inese.biukšāne@arei.lv

armands.veveris@arei.lv